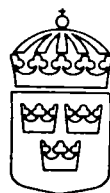


Riksdagens protokoll

1989/90:88

Måndagen den 19 mars

Kl. 15.00–15.03



Protokoll
1989/90:88

1 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprövningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Marianne Carlström (s), Göteborg, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 17 mars 1990 sedan Sven Hulterström (s) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Anneli Hulthén, Göteborg, Claes-Göran Brandin, Göteborg, Arne Claesson, Angered, Juoko Karttunen, Göteborg, Marianne Fagberg, Angered, och Rolf Frostholt, Viskafors (alla s).

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 19 mars 1990

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

2 § Anmälan om kompletteringsval till lagutskottet och näringsutskottet

Talmannen meddelade att moderata samlingspartiets riksdagsgrupp som suppleant i lag- och näringsutskotten under Nic Grönvalls ledighet anmält hans ersättare Carl Fredrik Graf.

Talmannen förklarade utsedd till

suppleant i lagutskottet

Carl Fredrik Graf (m)

suppleant i näringsutskottet

Carl Fredrik Graf (m)

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 12 och 13 mars.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1989/90:Kr13–Kr20 till kulturutskottet
1989/90:Sf46–Sf52 till socialförsäkringsutskottet
1989/90:So24–So29 till socialutskottet
1989/90:Sf53–Sf60 till socialförsäkringsutskottet
1989/90:Sk49 och Sk50 till skatteutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkande 1989/90:SkU26
Justitieutskottets betänkanden 1989/90:JuU20 och JuU21
Lagutskottets betänkanden 1989/90:LU18–LU20
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1989/90:SfU9
Näringsutskottets betänkanden 1989/90:NU19 och NU23

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Kulturutskottets betänkande
1989/90:KrU22 Lokalförsörjning m.m. för kulturändamål

Näringsutskottets betänkande
1989/90:NU27 Tekoindustri och tekohandel

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
1989/90:AU10 Den sjätte semesterveckan
1989/90:AU20 Särskilda regionalpolitiska insatser i Blekinge län m.m.
1989/90:AU21 Semesterlön m.m.

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 16 mars

1989/90:145 av *Ulla Tillander (c)* till statsrådet *Lena Hjelm-Wallén* om respekten för mänskliga fri- och rättigheter i Vietnam:

I Vietnam pågår en långsam politisk förnyelseprocess som inneburit frigivning av tusentals fångar. Ännu hålls emellertid många s. k. samvetsfångar under strängt regemente i fångenskap.

Trots att religionsfrihet råder på papperet har den i praktiken varit kraftigt beskuren. Ett yttrande av ministern för religionsfrågor *Dang Thanh Chon* belyser den syn de makthavande haft och alltjämt har på religionen: "Staten skall arbeta på att avslöja och eliminera ränker som imperialister och reaktionärer smider under religionens täckmantel för att söndra och undergräva det vietnamesiska folkets revolution."

Sedan 1986 har en motsvarighet till perestrojkan och glasnost börjat tillämpas i Vietnam, "doi-moi-politiken". Som en följd av tövädret har politiska fångar frisläppts och nya lagar stiftats som skall garantera mänskliga rättigheter, vilka tidigare inte ens funnits på papperet.

Enligt en nyss utgiven Amnestyrapport återfinns dock bland dem som alltjämt hålls i fångenskap buddistmunkar, jesuitpräster och protestantiska präster. Amnestyrapporten riktar skarp kritik mot Vietnam för att bara halvhjärtat efterfölja de nya lagarna. Fortfarande hålls många i fångenskap i de otaliga lägren utan att veta på vilka grunder. De rättegångar som hållits har ofta varit godtyckliga. Tortyr förekommer fortfarande i omskolningslägren. Myndigheterna vägrar att omtala hur många som alltjämt dväljs i dessa omskolningsläger, än mindre att bereda möjlighet för besök av internationella organisationer.

Sverige har som stor biståndsgivare ett ansvar när det gäller att påverka utvecklingen i Vietnam. Biståndet är redan försett med villkor av grundläggande art, och dessa bör kunna förtydligas.

Att tåga om förhållandena, av försiktighet, för gammal vänskaps skull, för att inte störa en ömtålig process – det är att ta ställning. Demokratimålet i biståndet bör medföra en självklarhet för regeringen att påtala missförhållanden.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till bistandsministern ställa följande frågor:

På vilket sätt har regeringen verkat för att mänskliga fri- och rättigheter skall respekteras i Vietnam?

På vilket sätt avser regeringen att framöver verka för att demokrati förverkligas i Vietnam och mänskliga fri- och rättigheter respekteras?

den 19 mars

1989/90:146 av *Hans Lindblad* (fp) till försvarsministern om mobbning inom försvaret:

I Ystad förbereder åklagarmyndigheten åtal i ett mobbningfall vid Lv 4 i staden. En värnpliktig har utsatts för mycket kränkande behandling, får fortfarande läkarvård och kan få bestående psykiska men. Flera värnpliktiga har varit vittnen till övergreppen utan att ingripa. De händelser åklagaren tar upp inträffade i februari och maj förra året, men även vid fler tillfällen har den aktuella värnpliktige kränkts.

Vid ett tillfälle hade två värnpliktiga på natten slängt ett tiotal påsar med totalt 50 liter vatten i sängen där den mobbade låg. Övriga värnpliktiga tycktes förinformerade om vad som skulle hända – de hade nämligen lagt sig i sängar på motsatta sidan av logementet. Den mobbade har tvingats dricka öl, trots att han är nykterist. Han har tvingats dansa. Enligt uppgift har plågoanden hotat den mobbade om denne vågade anmäla vad som hänt. Eventuellt har också hot om att döda den mobbade förekommit.

Mobbning förekommer också i skolan och i arbetslivet. Det är självklart att samhället måste skydda de värnpliktiga mot mobbning. Den enskilde åläggs med tvång att fullgöra värnpliktsutbildning på plats som staten bestämmer. Då måste staten se till att fysiskt och psykiskt våld mot den enskilde inte utövas på dessa platser. Den enskilde tillåts inte avvika från platsen för att på så sätt komma ifrån gärningsmännen.

Gärningsmännen kan säkert vara av olika slag. En del mobbar i berusat tillstånd. Andra gör det systematiskt. En del mobbar kanske till följd av psykiska defekter – den som mobbar vill känna makt eller bara känna den perversa njutning i att plåga och förnedra andra. Det är i grunden samma ondska och perversion som ligger bakom mobbning i alla sammanhang. Det kan inte uteslutas att värnpliktsmiljön, där kollektivet formats med tvång, kan leda till att där spärrarna mot omognad och dåligt omdöme är mindre än normalt.

Det grundläggande bör vara att den som utsätts för mobbning alltid skall kunna anmäla detta och att den som mottar anmälan då har skyldighet att ingripa. Lika självklart måste det vara att den värnpliktige som blir vittne till mobbning på samma sätt måste känna att han bör anmäla det inträffade.

I fallet i Ystad har den drabbade enligt tidningsuppgift tidigt anmält vad som pågick, men "ingen ville lyssna på mig".

Inför utbildningen får de värnpliktiga information av generell karaktär, om ekonomiska villkor, resor, skyldigheter och rättigheter av olika slag. Redan där bör de – både skriftligt och muntligt – upplysas om att mobbning inte får förekomma. Den enskilde skall uppmanas att omedelbart anmäla sådan, om den förekommer mot honom själv eller om han blir vittne till mobbning mot annan.

Grundregeln bör vara att den enskilde skall vända sig till sin chef, t.ex. kompanichefen. Naturligtvis kan man anmäla även till annan, som förbandsläkare och personalvårdsassistent.

Enligt min mening bör man därutöver – skriftligt och muntligt – upplysa om att den enskilde har en överordnad instans att vända sig till. T.ex. miloinspektören (ett alternativ kan vara stabschefen i milöstaben). Den enskilde kan då omedelbart vända sig till denne om han uppfattar att det egna befälet inte tar anmälan på allvar. Det kan för den enskilde också ligga en trygghet i att alltid kunna vända sig till någon utanför det egna förbandet. Mobbning och pennalism är ju också något som kan utövas av andra än andra värnpliktiga, även befäl kan utöva sådan. Upprepade händelser vid tolkskolan kan tas som exempel. Även andra för den enskilde kränkande handlingar kan beordras från befäl.

Ger man de fem miloinspektörerna ett övergripande ansvar inom resp. milo att förebygga och ingripa i fall av mobbning får man rimligen också effekten att dessa i sina kontakter med förbandscheferna aktualiserar problemen kring mobbning. Han bör ha ett särskilt ansvar för att se till att informationen fungerar och att man ägnar dessa frågor uppmärksamhet i befälsutbildningen. På central nivå bör ett särskilt ansvar i mobbningfrågor ligga hos t.ex. en enhet inom försvarsstaben, som i sin tur använder miloinspektörerna för att nå ut i organisationen.

Vissa förband har av erfarenhet speciella problem genom delvis mycket dåliga traditioner. Det gäller t.ex. jägarförbanden, vilket i olika sammanhang observerats under senare år. Gränsdragningen mellan mobbning och dumma traditioner vid en utbildningsmyndighet är ofta hårfin. (Grova omdömeslösheter i föl vid polishögskolan ger exempel på att problemen inte är begränsade till det militära området.)

Ansvar för att motverka mobbning har inte minst giltighet i fråga om försvarets sätt att ta hand om de kvinnor som påbörjar utbildning i syfte att bli officerare. Både vissa befäl och en del värnpliktiga tycks vara alltför omogna för att kunna acceptera kvinnor som likaberättigade deltagare i verksamheten. Nyligen gav en 25-årig kvinna offentligt uttryck för sina nedslående erfarenheter från marinens officershögskola i Karlskrona, där hon utsattes för psykningar. Motsvarande redogörelser från andra kvinnor finner man från flera förband.

Med hänvisning till ovanstående önskar jag att försvarministern ger sin syn på följande frågor:

Vilka åtgärder för att förebygga och ingripa anser statsrådet möjliga för att förhindra att enskilda värnpliktiga utsätts för mobbning?

Vill statsrådet pröva tanken att ge t.ex. miloinspektörerna ett särskilt ansvar för frågor kring mobbning, både i förebyggande arbete och för att ta emot anmälningar från värnpliktiga?

Vilka ytterligare åtgärder bör vidtas för att vid försvarets skolor och förband komma till rätta med fördomar mot kvinnor?

8 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 16 mars

1989/90:467 av *Ingemar Eliasson* (fp) till utrikesministern om avrättningen i Irak av journalisten Farzad Bazoft:

Avrättningen i Irak av den brittiske journalisten Farzad Bazoft har med rätta mötts av en våg protester från hela världen. Men enligt uppgifter i massmedia har svenska UD meddelat att man inte tänker protestera mot avrättningen i Irak.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga:

Av vilket skäl tänker UD inte protestera mot avrättningen i Irak av den brittiske journalisten Farzad Bazoft?

9 § Kammaren åtskildes kl. 15.03.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Måndagen den 19 mars

1 § Ny riksdagsledamot	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till lagutskottet och näringsutskottet	1
3 § Justering av protokoll	2
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning	2
6 § Bordläggning	2
7 § Meddelande om interpellationer	
1989/90:145 av Ulla Tillander (c) om respekten för mänskliga fri- och rättigheter i Vietnam	3
1989/90:146 av Hans Lindblad (fp) om mobbning inom försvaret	4
8 § Meddelande om fråga	
1989/90:467 av Ingemar Eliasson (fp) om avrättningen i Irak av journalisten Farzad Bazoft	6

